

Sámi allaskuvla

Sámi University College

OAHPPOPLÁNA

Giellagáhtten 1

5 oahppočuooggá

1. OAHPPOOVTTADAGA NAMMA

Giellagáhtten 1
Sprákrøkt 1
Language planning 1

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- OAHPPOVTTADAGA KODA: GIE116-1
- VIIDODAT: 5 oahppočuoggá
- OAHPU LÁGIDEAPMI: Luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttaoahpahussan

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Oahppoovttadat Giellagáhtten 1 lea geatnegahtton oassi Journalistihka bachelorprográmmas ja vuosttaš oassi oahppoollisvuodas Giellagáhtten (25 oč).

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Sámi allaskuvlla vuodđooahpuid oppalaš sisaváldingáibádusat leat oppalaš lohkangelbbolašvuohta dahje reálagelbbolašvuohta ja sámegiella. Sámegeiela gáibádusa sáhtta deavdit čuovvovaš vugiid mielde: Sámegeiella 1. dahje 2. giellan joatkkaskuvllas, Suoma bealde logahagas eatnigiela dutkkus dahje vierrogeiela dutkkus ja Ruota bealde Modersmål A, B ja C dahje dušše A ja B. Sámegeiela gáibádusa sáhtta maid deavdit Sámegeiela lohkanbadjeoahpuin 30 oč dahje vástideddjiin, dahje ceavzit sámegiela geahččaleami man Sámi allaskuvla lágida.

5. OAHPAHUSGIELLA

Oahpahusgiellan lea davvisámegiella.

6. SISDOALLU

Giellagáhtten 1 lea láidehus giellagáhttemii. Giellagáhtten 1:ža figgamuššan lea buoridit studeanttaid gielalaš didolašvuoda ja čalmmustahttit journalistta rolla gielalaš váikkuheaddjin sámi servodagas. Studeanttat ohppet muhtun guovddáš giellagáhttenáššiid: lohkosánit, adjektiivvaid veardidanhámit, kásusiid geavaheapmi, infinihttahámit ja konditionála. Iešguhtege ášši analyserejuvvo journalisttalaš teavsttain ja studeanttaid iežaset čállosiin čoggojuvvon ovdamearkkaid vuodul. Dasa lassin studeanttat ohppet geavahit giellaoahpaid, sátnegirjjiid ja interneahtha materiálad ee. kártasiidduid veahkkeneavvun.

7. OAHPPANJOKSOSAT

Máhttu ja diehtu
Studeanta

- ipmirda mii giellagáhtten lea ja makkár giellageavahanáššiid dat sisdoallá.
- dovdá giellagáhttema guovddáš dutkan- ja rávvenbargguid
- ipmirda movt riikkaid váldogielaid váikkuhit sámegielaide ja máhtta čuoldit dábáleamos vierrogiel váikkuhusaid ođđasiid čállimis ja/dahje dahkamis.

Gálggat

- Studeanta lea oahppan kritihkalaččat árvvoštallat iežas ja earáid barggu giela dáfus.
- Studeanta dovdá geavahit guovddáš giellaoahppogirjjiid ja elektrovnnalaš veahkkeneavvuid (ee. divvun, báikenamat kártasiiddut, sátnelisttut) ja máhtá geavahit daid.

Oppalaš gelbbolašvuohta

- Studeanta lea dovddiidan journalistta rollii gielalaš váikkuheaddjin
- Studeanta lea diđolaš iešguđetlágan giellagáhttenoainnuin ja -ideologijain, ja máhtá maddái geahčadit daid kritihkalaččat
- Studeanta lea fuobmán movt gielalaš válljemat váikkuhit teavstta mearkkašupmái, logahahttivuhtii ja áddehahttivuhtii

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Logaldagat, individuála hárjehusat ja bagadallamat ja ságastallamat. Ohppiid bargguid analyseren ja árvvoštallan ovttasráđiid lea dehálaš oassi oahpahusas. Ohppiin gáibiduvvo aktiivvalašvuohta oahpahussii oassálastimis, hárjehusaid dahkamis, ja iežas ja nuppiid čállošiid analyseremis ja árvvoštallamis. Oahppit lohket iešheanalisis lohkanmeari čállošiid giellagáhttema birra.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Gáibádussan lea aktiivvalašvuohta oahpahussii oassálastimis ja hárjehusaid dahkamis, unnimusat 80 proseantta oassálastingeatnegasvuohta. Studeanta galgá leat čállán ođđasa dahje eará čálloša, mas čájeha gielalaš máhtolašvuođa sihke riektáčállima, sáme giela ráhkadusa ja teakstagáhttema dáfus.

10. EKSÁMEN

4-diibmosaš čálalaš skuvlaeksámen. Árvosániit addojuvvojit ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolimus ceavzinsátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán. Eksámenat čađahuvvojit Norgga universitehta ja allaskuvlla lága ja Sámi allaskuvlla eksámennjuolggadusaid mielde.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Privatisttain ii lea vejolašvuohta čađahit dán fága.

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuođat/geatnegasvuođat studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágareportta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Lohkanmearri lea 127 siiddu. Dasa lassin lohkanmearrái gullet maid oahpahus ja buot materiála, mii adnojuvvo oahpahusas.

Berg, Tor Magne ja Holmberg, Veikko (1998): *Amma mis nie! Giellahárjehusat* s. 15–22, 47–48, 53–54, 61–66. Iđut (18 s.)

Čállinrávvagat s. 77–88 <http://www.samit.no/callinravvagat.pdf>. (11 s.)

Helander, Nils Øyvind (1997): *State Languages as a Challenge to Ethnicity in the Sami Land*. - Northern Minority Languages: Problems of Survival. *Senri Ethnological Studies* 44/1997. S. 147–159. 13 s.

Magga, Ole Henrik: *Gielladikšun*. Mánnggus. Guovdageaidnu, Sámi allaskuvla (31 s.)

Magga, Tuomas (1998): Adnogo giellagáhtten? – Vesa Guttorm (doaim.): *Giellačállosat III* s. 68–75. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta (8 s.)

Magga, Tuomas (2002): North Saami and majority languages. – Endre Mørck ja Tuomas Magga (doaim.): *Samiska i ett nytt årtusende* s. 130–132. Köpenhamn, Nordiska ministerrådet (3 s.)

Svonni, Mikael (1998): Hupmágo oktage sámegeiela čuođi jagi geahčen? Giellamolsun vai giellaseailluheapmi – eavttuid ja miellaguottuid gažaldat. – Vesa Guttorm (doaim.): *Giellačállosat III* s. 96–106. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta (11 s.)

Vuolab-Lohi, Káre (2007): “Máilmmi alladeamos olmmoš” – Sámegeiela giellagáhttema mánnggalágan hástalusat. – Jussi Ylikoski ja Ante Aikio (doaim.): *Sámit, sánit, sátnehámit. Riepmočála Pekka Sammallahtii miessemánu 21. beaivve 2007* s. 423–429. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia = Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 253. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura (7 s.) http://www.sgr.fi/sust/sust253/sust253_vuolablohi.pdf

Vuolab-Lohi, Káre (2008): *Giellagáhttenrávvagat*. Oahpahusmánnggus. S. 1–40 (40 s.)

VEAHKKENEAVVUT

Giellaoahpat

Aikio, Samuli (1994): Oanádusat. – *Tearbmasymposia raporta* s. 9–25. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Čállinrávvagat. <http://www.samit.no/callinravvagat.pdf>

Pope, Kirsten ja Máret Sárá (1996): *Eatnigiella: Giellaoahpu váldogirji*. 2. deaddileapmi. Kárášjohka, Davvi Girji.

Nickel, Klaus Peter ja Pekka Sammallahti (2011): *Nordsamisk grammatikk*. Karasjok, Davvi Girji.

Nielsen, Konrad (1979 [1926–1929]): *Lærebok i lappisk (samisk)* Bind I. Grammatikk. Oslo: Universitetesforlaget.

Nielsen, Konrad (1979 [1932–1962]): *Lappisk (samisk) ordbok*. Vol. I–IV. Oslo: Universitetsforlaget.

Sátnegirjjit ja -listtut

Čoahkkintearpmat ja boazodoalloláhkásánit. *Sátnelistu.* Gielladieđut 1/2003. Sámediggi.

Guttorm, Gunvor ja Solveig Labba (2008): *Ávdnasis duodjin. Dipmaduodjesánit.* Guovdageaidnu, DAT.

Guttorm, Inga (1982): *Girjelohkki sátnelistu.* Čáhcesuolu, Jår'galæd'dji Å/S.

Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (2002): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Dáru-sámi/sámi-dáru sátnegirjjáš.* Guovdageaidnu, Sámediggi.

Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (doaim. Johanna Ijäs) (1997): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Sámi-suoma-sámi ruovttudoallosátnegirjjáš.* Guovdageaidnu, Sámi oahpahusráđđi, Sámi oahpponeavvoguovddáš.

Kåven, Brita, Johan Jernsletten, Ingrid Nordal, John Henrik Eira ja Aage Solbakk (1995): *Sámi-dáru sátnegirji.* Kárášjohka, Davvi Girji.

Stor norsk-samisk ordbok. *Dáru-sámi sátnegirji.* Kárášjohka, Davvi Girji 2000.

Láhkásánit - Lakisanasto. Mánnggus. Anár, Sámi giellaráđđi, Sámediggi.

Lukkari, Toivo ja Heikkiarmas Lukkari (1992): *Šattut Sámis.* Kárášjohka, Davvi Girji o.s.

Nuohttuntearpmat ja pedagogalaš ja psykologalaš sátnelistu. Gielladieđut 2/2003. Sámediggi.

Sammallahti, Pekka (1990): *Dihtorsánit.* Ohcejohka, Girjegiisá.

Sammallahti, Pekka (1989): *Sámi-suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja.* Ohcejohka, Jorgaleaddji Oy.

Sammallahti, Pekka (1993): *Sámi-suoma-sámi sátnegirji. Saamelais-suomalais-saamelainen sanakirja.* Ohcejohka, Girjegiisá.

Utsi, Egil / Mákke Jovsset Egel (1984): *Dearvvasvuođa- ja sosialsuorggi sánit ja dadjanvuogit.* Narvik, Jår'galæd'dji Å/S

Utsi, Egil (1986): *Anatomii.* Kárášjohka, Jår'galæd'dji Å/S

Vest, Jovvna-Ánde (2005): *Sámi synonymat.* 1. preanttus. Anár, Sámediggi.

Interneahtta, omd.:

Álgu - sámeielaid etymologalaš diehtovuodđu: <http://kaino.kotus.fi/algu/>

Duodjesátnelistu (duodji > ordlister for duodji)

http://duodjeinstituhtta.com/duodjeinstituhtta/index.php?option=com_content

Guovdageainnu suohkana sátnelistut

<http://www.kautokeino.kommune.no/finnmark/kautokeino/kautokeinok2.nsf/id/A3D71CAF9DEB0C5B41256CF500542B90?OpenDocument>

Helse Nord gullelaš doahpagat davvisámegillii
<http://www.helse-nord.no/satnelistu/category12586.html>

Juridihkalaš sátnelistu <http://www.domstol.no/sa/Verktoy/Juridisk-ordliste---samisk/>

Mekanihkarsánit <http://home.online.no/~sveilund/mek/meksan.htm>

Sámi giellalávdegotti tearbmalisttut (Giella, Sámediggi)
<http://www.giella.org/artikkel.aspx?Aid=2370>

Sámi Giellatekno, Romssa universitehta : <http://giellatekno.uit.no/>

Sámi sátnevuorká: <http://www.risten.no>

Samiske termer / terminologija <http://www.samit.no/termer.htm>
Dán siiddus gávnojit iešguđetlágan tearbmalisttut ja maiddái čállinrávagirji ja báikenamat.

sátnelisttut Ruota bealde: <http://ordbok.sametinget.se/>

SEG Sámi juridihkalaš tearpmat
<http://sami-eg.custompublish.com/sami-juridihkala-tearpmat-samisk-juridisk-terminologi.285485-40770.html>

Suoma riikkabeaivesátnerádjju
[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=erekj&\\${BASE}=erekj&\\${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=erekj&${BASE}=erekj&${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)

Samuli Aikio: Šaddonamahusat
<http://www.calliidlagadus.org/web/index.php?sladja=48&giella1=sam>

Riikkaid namat čieža gillii, Ruovttueatnan giellaid dutkanguovddáš (Kotus)
<http://kaino.kotus.fi/maidennimet/index.php?s=hakemisto&h=smi>

Sátnegirji sáme-dáru-sáme
http://533.davvi.no/ordbok_norsam.php?finn=jogge
<http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=+farsken&begge=+&ordbok=begge>

Kártasiiddut:
Suoma bealde: <http://kansalaisen.karttapaikka.fi>

Ruota bealde: <http://kso.lantmateriet.se/kartsok/kos/index.html>

Norgga bealde
- Norgeskart: www.norgeskart.no
- finnkart.no
http://kart.finn.no/?finnkode=27761856&adType=LEISURE_SALE&title=Grindbutunet%2C+2960+R%F8n&mapType=finnvector&showPin=1&utm=174406&utm=6776815&geoa=8
- sámegeiel báikenamaid birra: <http://www.samediggi.no/Giella/Samegeiel-baikenamat>

Prográmmat

DIVVUN-prográmma <http://divvun.no/>

Eará

Tearbmablogga <http://tearbma.blogspot.com/>

Giella, liste for språkdiskusjon <https://list.uit.no/sympa/info/giella>

Facebook: Ártegis sáгат